

Projekt je financiran iz programa Erasmus+ / Ključna aktivnost 2 - Suradnja za inovacije i razmjena dobre prakse, Strateška partnerstva za mlade (Europska komisija, EACEA).

Izvješće za Hrvatsku

IDEA 2017-1-CY01-KA204-026725

IO1.A3

Informacije o dokumentu

Deliverable broj IO1.A3

Deliverable naslov Izvješće za Hrvatsku

Intellectual Output naslov

Opis aktivnosti Dokument predstavlja analizu postojećih alata, metoda i edukativnih praksi u područjima relevantnima za energetsko siromaštvo, prepoznaje nedostatke postojećih alata, relevantne dionike na području energetskog siromaštva i obrazovanja odraslih te procjenjuje potrebe za obukom na području energetskog siromaštva.

Autorova organizacija/partner DOOR, Ana Tešija, Slavica Robić

Status (D: draft; RD: revised draft; F: final) D

Datum (verzija) 13.02.2018. v1

Povijest dokumenta

Autori	Reviewer	Datum	File suffix [Version.Revision]	Approval
DOOR Ana Tešija, Slavica Robić	<Partner >	31/1/2 018	v1	<Da/Ne>

Sažetak:

Cilj je ovoga dokumenta predstaviti analizu postojećih alata, metoda i edukativnih praksi u područjima relevantnima za energetsko siromaštvo, prepoznati nedostatke postojećih alata, relevantne dionike na području energetskog siromaštva i obrazovanja odraslih te procijeniti potrebe za obukom na području energetskog siromaštva.

Svrha provedene analize i ovoga dokumenta jest razvitak ažurnoga preglednika kvalitetnih edukativnih praksi relevantnih za područje energetskog siromaštva, čime bi se unaprijedile postojeće edukativne prakse na temu, naglašavajući one metode i prakse koje su najviše participatorne, inovativne i učinkovite diljem Europe, a da bi bile dostupne zainteresiranim institucijama koje se bave obrazovanjem odraslih, OCD-a i drugih dionika.

Ovaj dokument daje osnovni uvid u stanje na području energetskog siromaštva u Hrvatskoj. U dokumentu su navedeni ključni dionici čija je uključenost važna za uspješnu provedbu projekta IDEA, ali i za predlaganje dugoročnih politika usmjerениh na ublažavanje energetskog siromaštva uz istodobno poticanje zapošljavanja i obrazovanja mladih.

Isto tako, u dokumentu se nalaze ocjene istraživanja provedenog među identificiranim ključnim dionicima temeljem njihovoga znanja i rada u energetskom siromaštву, ali i stanja i mogućih ishoda za Hrvatsku. Istraživanje je osmišljeno da se bi se moglo koristiti za izradu mehanizama obuke u okviru projekta IDEA te da bi se omogućila izrada rješenja po mjeri.

U posljednjem dijelu izvješća riječ je ukratko o specifičnostima energetskog siromaštva u Hrvatskoj te su predloženi mogući kratkoročni koraci i dugoročna rješenja za ublažavanje energetskog siromaštva.

Sadržaj

Uvod	4
O projektu.....	4
1. Postojeći alati, metode i edukativne prakse za obuke u područjima relevantnima za energetsko siromaštvo	5
2. Relevantni dionici na području energetskog siromaštva i obrazovanja odraslih	8
3. Procjena potreba za obukom na području energetskog siromaštva	10
3.1 Razumijevanje energetskog siromaštva i uključenost u temu	10
3.2 Potrebe dionika na području energetskog siromaštva.....	12
3.3 Potrebe kućanstava na području energetskog siromaštva.....	13
3.4 Format edukacijskih materijala i alata na temu energetskog siromaštva	14
3.5 Sadržaj edukacijskih materijala i alata na temu energetskog siromaštva	14
4. Energetsko siromaštvo u Hrvatskoj	17

Uvod

Cilj je ovoga dokumenta predstaviti analizu postojećih alata, metoda i edukativnih praksi u područjima relevantnima za energetsko siromaštvo, prepoznati nedostatke postojećih alata, relevantne dionike na području energetskog siromaštva i obrazovanja odraslih te procijeniti potrebe za obukom na području energetskog siromaštva.

Svrha provedene analize i ovoga dokumenta jest razvitak ažurnoga preglednika kvalitetnih edukativnih praksi relevantnih za područje energetskog siromaštva, čime bi se unaprijedile postojeće edukativne prakse na temu, naglašavajući one metode i prakse koje su najviše participatorne, inovativne i učinkovite diljem Europe, a da bi bile dostupne zainteresiranim institucijama koje se bave obrazovanjem odraslih, OCD-a i drugih dionika.

O projektu

Projekt IDEA, punim nazivom „Novi smjer u energetskom savjetovanju“ (eng. Innovative Direction in Energy Advising), ima za cilj razviti inovacije u edukaciji o energetskom siromaštву. Glavni je cilj unaprijediti postojeće i razviti nove inovativne edukacijske metode i materijale za obuku odraslih na temu energetskog siromaštva. Partnerstvo je ovo iskusnih organizacija koje se nalaze u, strateški gledano, energetskim siromaštvom pogodjenim regijama - u Bugarskoj, Hrvatskoj, Sloveniji i Cipru. Projekt provode Sveučilište u Cipru, DOOR iz Hrvatske, Energetska agencija Plovdiv iz Bugarske i Focus iz Slovenije. Financiran je iz programa Erasmus+.

1. Postojeći alati, metode i edukativne prakse za obuke u područjima relevantnima za energetsko siromaštvo

Glavni identificirani alati mogu se podijeliti na edukativne, promotivne, savjetodavne i tehničke alate. Edukativni alati namijenjeni su različitim skupinama dionika, od energetski siromašnih kućanstava (savjeti za štednju energije i energetsku učinkovitost u kućanstvu) do službenih materijala za nacionalni kurikulum obuke energetskih savjetnika. Promotivni se alati mogu koristiti za podizanje svijesti javnosti i različitih ciljnih skupina o energetskom siromaštву te za povećanje vidljivosti raznih aktivnosti na području energetskog siromaštva – poput diseminacije letaka i platnenih torbi na javnim događanjima. Tehnički su alati predviđeni za prikupljanje i analiziranje podataka.

Postoje i alati s višestrukim namjenama, kao što su video i ICT alati, koji se mogu koristiti i za promociju i vidljivost akcije i teme, te pritom služe kao snažni savjetodavni alati dosežući medije i donositelje odluka. Popis alata identificiranih u Hrvatskoj prikazan je u Tablica 1.

Tablica 1: Identificirani alati, metode i edukativne prakse u Hrvatskoj

Br.	Naziv alata	Autor/Organizacija	Kratki opis alata	Format alata
1	REACH excel alat za prikupljanje i analizu podataka	DOOR	Upitnik (u papirnatom obliku) koriste energetski savjetnici pri provođenju energetskih pregleda u energetski siromašnim kućanstvima. Pitanja se odnose na vrstu i karakteristike stambenoga prostora te na potrošnju energije i vode. S REACH excel alatom pruža dobro polazište u smjeru razvoja novog i jednostavnijeg alata.	upitnik - lista za prikupljanje podataka
2	REACH obrazac za prijavu za terenske posjete	DOOR	Obrazac za prijavu koji je dostavljen lokalno preko jedinica lokalne samouprave, nevladinih organizacija i ureda za socijalnu skrb potencijalnim korisnicima terenskih posjeta	letak

3	REACH platnene vrećice	DOOR	Promotivni materijal dostavljen korisnicima i drugim dionicima	drugo
4	REACH savjeti za štednju energije za kućanstva	DOOR	Kratka publikacija s korisnim savjetima za štednju energije	edukacijski materijal (tekst)
5	REACH marker za knjigu sa savjetima za štednju energije (HR i ENG)	DOOR	Marker za knjigu s osnovnim savjetima o štednji energije	edukacijski materijal (tekst)
6	REACH videozapisi o en. siromaštvu i terenskim posjetima	DOOR	Kratki videozapisi	videozapis
7	Veća učinkovitost – niži računi za energiju	DOOR	Knjižica o smanjenju potrošnje energije i računima za energiju te poboljšanju energetske učinkovitosti, izrađena u okviru projekta SEE SEP	edukacijski materijal (tekst)
8	Preporuke za suzbijanje energetskog siromaštva u Zagrebu	DOOR	Preporuke politika za smanjenje energetskog siromaštva u Zagrebu	drugo
9	Letak „Znanjem do toplog doma“	DOOR	Letak sa savjetima o štednji energije i računima za energiju	edukacijski materijal (tekst)
10	Kurikulum za energetske savjetnike	ZEZ	Kurikulum za energetske savjetnike	edukacijski materijal (tekst)
11	Vodič za energetske savjetnike	ZEZ	Priručnik za energetske savjetnike	edukacijski materijal (tekst)
12	Energetski savjetnici za siromašna kućanstva	UNDP Croatia	Video o energetskom siromaštvu i posjetima kućanstvima	videozapis
13	Video priručnik za	DOOR	Video uputstva za	videozapis

	energetsku učinkovitost – grijanje biomasom, plinski kondenzacijski kotlovi, zasebno mjerjenje toplinske energije		energetski učinkovite sustave grijanja biomasom	
--	---	--	---	--

U Hrvatskoj su trenutno najkorisniji oni alati koji se mogu koristiti za obrazovanje i diseminaciju. Takvi se alati mogu dalje razvijati i prilagođavati prema specifičnim potrebama. Excel alat za prikupljanje podataka o energetskoj učinkovitosti i potrošnji energije u kućanstvima (uključujući određene pokazatelje energetskog siromaštva poput pojave pljesni i propuha), razvijen u okviru projekta „Achieve“, a potom razrađen u okviru projekta REACH, može se prilagođavati kako bi bio jednostavniji za korištenje i javno dostupan putem ICT alata, npr. online platforme.

Drugi su korisni alati već razvijeni vodići za štednju energije i energetsku učinkovitost koji mogu biti dotisnuti i diseminirani u postojećem obliku za energetski siromašna kućanstva, kao i za sve ostale zainteresirane dionike. Kurikulum za edukaciju energetskih savjetnika, službeno usvojen od strane relevantne institucije u Hrvatskoj, može omogućiti veću zapošljivost mladih i nezaposlenih ljudi. Ovakav alat omogućuje simultano djelovanje nacionalnog (ili lokalnog) gospodarstva kroz promicanje zapošljavanja i postavljanje smjernica za rješavanje energetskog siromaštva.

Video materijali pokazali su se vrlo značajnim alatom u motivaciji donositelja odluka te za povećanje vidljivosti teme energetskog siromaštva, stavljajući naglasak na osobna iskustva i stvarne životne borbe energetski siromašnih kućanstava.

2. Relevantni dionici na području energetskog siromaštva i obrazovanja odraslih

Brojni su relevantni dionici na području energetskog siromaštva i obrazovanja odraslih u Hrvatskoj. Dok se pojedini dionici bave zasebnim pitanjima, posljednjih su godina mnogi od njih počeli usmjeravati svoje aktivnosti na oba pitanja - obrazovanje i energetsko siromaštvo. Popis identificiranih dionika u Hrvatskoj prikazan je u Tablica 2. Ova je lista dionika korištena za online upitnik o procjeni potreba za obukom predstavljena pod sekcijom „

3. „, uz diseminaciju upitnika putem društvenih mreža.

Tablica 2: Identificirani dionici na području energetskog siromaštva i obrazovanja odraslih u Hrvatskoj

Br.	Dionik	Br.	Dionik	Br.	Dionik
1	Zelena energetska zadruga (ZEZ)	2	Sveučilište u Zagrebu Fakultet elektrotehnike i računarstva	3	Sveučilište u Zagrebu Fakultet strojarstva i brodogradnje
4	Sveučilište u Zagrebu Geotehnički fakultet	5	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike	6	Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja
7	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku	8	Institut za društvena istraživanja u Zagrebu	9	Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost
10	Grad Zagreb	11	Grad Petrinja	12	Ombudsman
13	Energetski institut Hrvoje Požar	14	Institut za političku ekologiju	15	Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet
16	Terra Hub	17	Zelena akcija (FoE Croatia)	18	Hrvatski zavod za zapošljavanje
19	Obrtni fakulteti	20	Pučko otvoreno učilište	21	Regionalna energetska agencija Sjever
22	Regionalna energetska agencija Sjeverozapadne Hrvatske	23	Dekra	24	Adecco privremeno zapošljavanje
25	Centri za socijalnu skrb	26	Hrvatski savjet za zelenu gradnju	27	Grad Sisak
28	Hrvatski Crveni križ		Caritas		

U Hrvatskoj su u ovome trenutku kao jedni od ključnih dionika na području energetskog siromaštva ministarstva i tijela Vlade s obzirom na to da je trenutni prioritet prilagodba nacionalnog zakonodavstva i početak provedbe mjera za suzbijanje energetskog siromaštva. Provedeno je već nekoliko pilot projekata, no iste su vodile nevladine organizacije u suradnji s dionicima iz akademske zajednice.

Napravljeni su prvi koraci u kreiranju politika, no sada je važno proširiti testirana rješenja i dublje razvijati nacionalno zakonodavstvo koje stvara okruženje u kojemu je provedba politika općenito moguća.

Predstavnici centara za socijalnu skrb, djelatnici Crvenog križa i Caritasa te volonteri važni su dionici, čiji su kapaciteti u području energetskog siromaštva u Hrvatskoj bili nedovoljno razvijeni – sve do sada, i igraju značajnu ulogu u drugim zemljama. Ti dionici mogu i trebaju imati značajnu ulogu u suzbijanju energetskog siromaštva jer su u izravnom doticaju s energetski siromašnim kućanstvima te pružaju povjerenje i vjerodostojni su unutar lokalnih zajednica. Također, velika je vjerojatnost da su već osposobljeni za osnovnu procjenu životnih uvjeta i, uz dodatnu edukaciju o energetskom siromaštvu i energetskoj učinkovitosti, za preliminarnu procjenu kriterija prihvatljivosti za različite politike.

Važni su akteri i sve odgojno-obrazovne institucije, od visokih škola do sveučilišta, jer raspolažu vrijednim znanjem i metodama podučavanja, ali i potencijalnim energetskim savjetnicima.

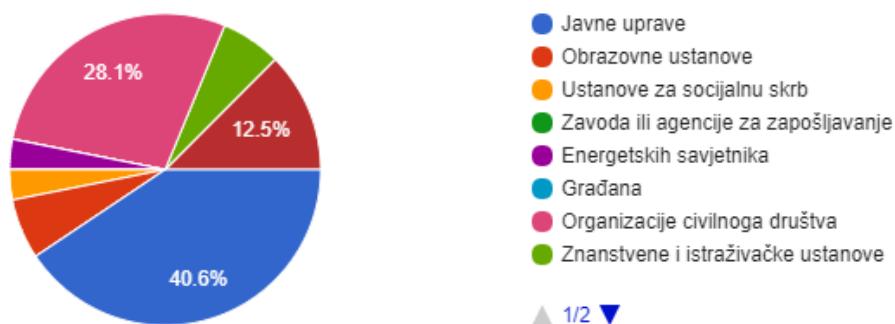
3. Procjena potreba za obukom na području energetskog siromaštva

Procjena potreba za obukom provedena je putem online upitnika. Svrha upitnika bila je prikupljanje informacija različitih dionika (fokusirajući se prvenstveno na popis identificiranih ključnih dionika, kao što je prikazano u Tablica 2) o razumijevanju i uključenosti u područje energetskog siromaštva. Unosi su bili anonimni. Rezultati upitnika koristit će se za procjenu mogućih poboljšanja postojećih alata za edukaciju o energetskom siromaštvu te za razvijanje prilagođenih programa treninga pomoću ICT alata koji će se koristiti u edukaciji o energetskom siromaštvu u Hrvatskoj.

Upitnik su popunila **32** ispitanika. Rezultati upitnika prikazani su u nastavku.

1a. Popunjavam ovaj upitnik kao predstavnik:

32 responses

Grafikon 3.1: Ispitanici prema predstavništvu

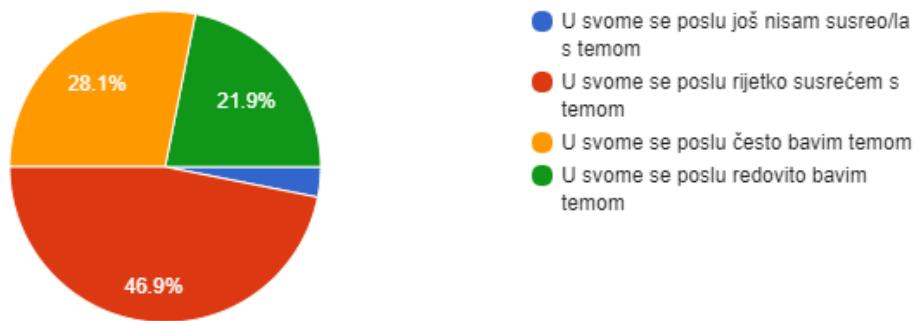
Više od 80% krajnjih korisnika usluga ispitanika su građani. Oko 28% krajnjih korisnika čine odrasli, civilna društva i kućanstva, dok ostatak čine nezaposlene osobe, javni zaposlenici, studenti, energetski siromašna / socijalno ugrožena kućanstva i djeca.

3.1 Razumijevanje energetskog siromaštva i uključenost u temu

Što se tiče razumijevanja teme, 6,3% ispitanika čulo je za izraz „energetsko siromaštvo“, ali nisu s njime upoznati. 53,1% ispitanika ima osnovni uvid u problem, dok je 40,6% ispitanika u potpunosti upoznato s problemom energetskog siromaštva. Rezultat ukazuje na veliku potrebu za dodatnom edukacijom o energetskom siromaštvu, čak i među ključnim dionicima jer uglavnom raspolazu osnovnim razumijevanjem problema i nisu sposobljeni za prijenos znanja i pomaganje u ublažavanju energetskog siromaštva.

2b. Je li tema energetskog siromaštva nešto s čime se susrećete u Vašem poslu?

32 responses

Grafikon 3.2: Susretanje ispitanika s temom energetskog siromaštva na poslu

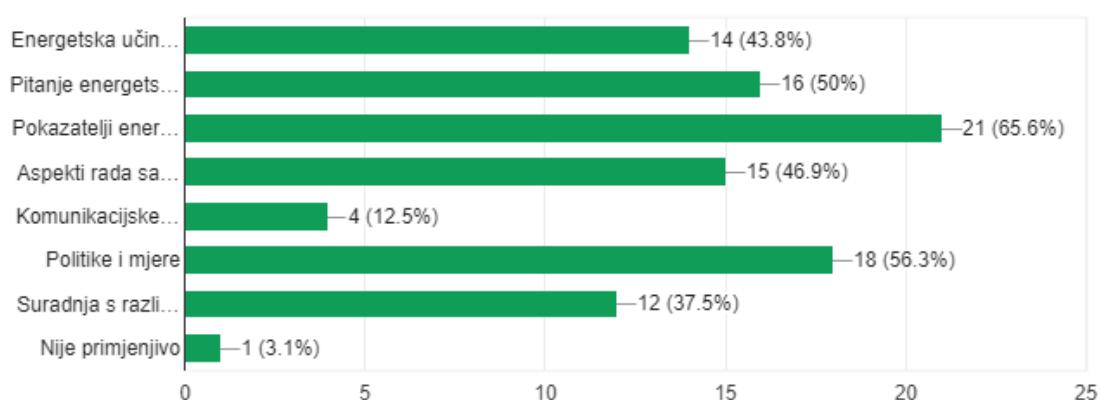
Kada je riječ o važnosti teme energetskog siromaštva u svakodnevnome radu ispitanika, 3,1% ispitanika izjasnilo se da je tema energetskog siromaštva nevažna za njihovo područje rada, 2% izjasnilo se da je djelomično važna, no većina ih se izjasnila da je tema važna, kao što je prikazano: 40,6% ispitanika označilo je polje „važna“ i 31,3% označilo je polje „vrlo važna“ u ponuđenim odgovorima. Uz navedeno, 3,1% ispitanika izjasnilo se da je pitanje energetskog siromaštva djelomično važno, dok ih se 43,8% izjasnilo da je pitanje važno i 53,1% da je vrlo važno. Ovaj je rezultat u korelaciji s visokim udjelom dionika (53,1%) koji imaju osnovno razumijevanje problema te iznova ukazuje na potrebu za neposrednom edukacijom dionika. Ključni je to prvi korak potreban za stvaranje poticajnog okruženja za provedbu programa obuke za nezaposlene i za stvaranje prilika za zapošljavanje u Hrvatskoj na području energetskog siromaštva.

3.2 Potrebe dionika na području energetskog siromaštva

Dionici su bili upitani o glavnim potrebama na području energetskog siromaštva. 20% ispitanika izjasnilo se da su im razumijevanje pokazatelja za mjerjenje i praćenje energetskog siromaštva te odgovarajuće politike i mjere (18%) jedne od najvećih potreba. Ispitanici su istaknuli kako postoji i značajna potreba za stjecanjem znanja o samom energetskom siromaštву, njegovim uzrocima i mogućim rješenjima te za učinkovitijim komunikacijskim vještinama koje im omogućavaju uvid u aspekte rada sa socijalno ugroženim skupinama. Pregled svih odgovora nalazi se u Grafikonu 3.3.

3a. Molimo odaberite kategorije povezane s energetskim siromaštvo o kojima biste željeli znati više i/ili u ...nsku podršku? (moguće je više odgovora)

32 responses

Grafikon 3.3: Kategorije povezane s energetskim siromaštvo o kojima bi ispitanici željeli znati više i/ili u kojima bi trebali vanjsku podršku

Upitnikom se istražilo koji bi alati ispitanicima bili najprikladniji za sudjelovanje i edukaciju o energetskom siromaštvu. Najbolje ocijenjeni alati bili su online platforma, skup statističkih podataka te baza podataka o energetski siromašnim kućanstvima. Rezultati su prikazani u Tablica 3.

Tablica 3: Najprikladniji alati za sudjelovanje ispitanika u energetskom siromaštvo

Br.	Alati	Prikladnost alata (od 1-potpuno neprikladno do 5-vrlo prikladno)
1	Edukacijski seminari	3,80
2	Radionice	3,73
3	Edukacijski materijali kao tekstualni dokumenti	3,90
4	Online platforma s informacijama o energetskom siromaštvo (mjere, važni akteri, ...)	4,23

5	Skup statističkih podataka o relevantnim pokazateljima energetskog siromaštva	4,00
6	Facilitacija dijaloga među dionicima	3,54
7	Upitnik i alat za energetske preglede u kućanstvima	3,83
8	Baza podataka o energetski siromašnim kućanstvima (na nivou države)	3,97
9	Videozapisi i studije slučaja o energetskom siromaštву	3,24

Rezultati ove analize jasno ukazuju na važnost različitih ICT alata. Isto je također u skladu s ciljevima IDEA projekta i ukazuje na smjer u kojem bi se mogli naći projektni rezultati za Hrvatsku.

3.3 Potrebe kućanstava na području energetskog siromaštva

Dio upitnika koji je istraživao glavne potrebe energetski siromašnih kućanstava iz perspektive ključnih dionika pokazao je da je najvažniji korak pružanje obuke članovima kućanstva o mjerama koje mogu sami provesti. Ispitanici su se isto tako izjasnili da je kućanstvima važno omogućiti provedbu praktičnih mjera za smanjenje potrošnje energije i vode te da bi informacije o energiji i mogućnostima savjetovanja trebale biti šire diseminirane.

Tablica 4: Mišljenja ispitanika o korisnim sadržajima za energetski siromašna kućanstva

Br.	Sadržaji za kućanstva	Korisnost sadržaja (od 1-potpuno beskorisno do 5-vrlo korisno)
1	Podizanje svijesti	4,13
2	Edukacija i dijeljenje informacija	4,23
3	Energetska savjetovanja i pregledi	4,21
4	Obuka o mjerama koje mogu sami provesti	4,82
5	Provedba strukturnih mjera	4,47
6	Provedba praktičnih mjera za smanjenje potrošnje energije i vode	4,77
7	Informacije o dionicima s područja energetike i socijalne zaštite koje bi mogle pomoći kućanstvima	4,42

3.4 Format edukacijskih materijala i alata na temu energetskog siromaštva

Utvrđena je značajna potreba za edukacijom o energetskom siromaštvu u različitim segmentima društva, od educiranja opće javnosti do kapacitiranja donosioca odluka za suzbijanje energetskog siromaštva, te su za te potrebe identificirani najbolji alati i aktivnosti. Osim konkretnih praktičnih aktivnosti, predavanja su, uz priručnike i ICT alate poput aplikacija, najprikladniji način širenja znanja o energetskom siromaštvu. Stavovi dionika o najprikladnijim načinima širenja znanja prikazani su u Tablica 5.

Tablica 5: Mišljenja ispitanika o prikladnosti pristupa i alata za edukaciju o energetskom siromaštvu i mjerama za ublažavanje energetskog siromaštva

Br.	Prikladnost pristupa i alata za edukaciju o energetskom siromaštvu i mjerama za ublažavanje energetskog siromaštva	Prikladnost pristupa i alata (od 1-potpuno neprikladno do 5-vrlo prikladno)
1	Predavanja	4,00
2	Priručnici	3,78
3	Aplikacije	3,70
4	Igre	3,03
5	Internetski alati	3,55
6	Igranje uloga	2,52
7	Praktične aktivnosti	4,55

Ispitanici su se izjasnili i o drugim pristupima i alatima koje smatraju prikladnima u edukaciji o energetskom siromaštvu i mjerama za ublažavanje energetskog siromaštva: (*odgovor 5b*). Većina ispitanika mišljenja je da bi edukacijski alati trebali sadržavati mogućnost doprinosa novim idejama, obavještavajući autore o nedostacima i greškama te predlagajući rješenja za poboljšanje alata.

3.5 Sadržaj edukacijskih materijala i alata na temu energetskog siromaštva

Utvrđeno je da većina ispitanika vrlo važnim smatra pružanje informacija o energetskoj potrošnji kućanskih uređaja, uz informacije o različitim mjerama za smanjenje potrošnje energije i vode. Ispitanici su također utvrdili da postoji potreba za edukacijom o različitim oblicima energije koji se koriste na razini kućanstva te o mogućnostima koje pružaju obnovljivi izvori energije.

Tablica 6: Mišljenja ispitanika o važnosti tema za edukaciju o energetskom siromaštvu i mjerama za ublažavanje energetskog siromaštva

Br.	Teme za edukaciju o energetskom siromaštvu i mjerama za ublažavanje energetskog siromaštva	Važnost teme (od 1- potpuno nevažno do 5- vrlo važno)
1	Prepoznavanje energetskog siromaštva (definicija, pokazatelji, uzroci, rješenja)	4,42
2	Klimatske promjene i drugi utjecaji na okoliš u korištenju energije	3,94
3	Osnove o energiji i energetskim potrebama	3,94
4	Obnovljivi izvori energije	4,03
5	Toplinska energija, električna energija i voda	4,29
6	Energetska potrošnja kućanskih i ostalih uređaja	4,68
7	Jednostavne i složene mjere te uređaji za smanjenje potrošnje energije i vode	4,66
8	Obuka za komunikaciju (komuniciranje s korisnicima, članovima kućanstava i ostalim dionicima)	3,97
9	Metodologija energetskih savjetovanja u kućanstvima (proces provođenja energetskih savjetovanja, način korištenja upitnika i softverskog alata, uređaji za štednju)	4,00
10	Praktična obuka (način implementiranja energetskog savjetovanja u kućanstvima, mjerjenje potrošnje energije i vode, zamjena uređaja u kućanstvu, identifikacija ključnih problema u kućanstvu)	4,32
11	Aspekt socijalne zaštite i srodne usluge (kako bi se mogao identificirati problem i dati savjete kućanstvu)	4,27
12	Informacije o dionicima s područja energetike i socijalne zaštite te rješenjima koja mogu pomoći energetski siromašnom kućanstvu	4,16
13	Poduzetništvo (prijava za posao, kako pokrenuti vlastitu poslovnu inicijativu, marketing itd.)	3,60

Izvršena je procjena različitih vrsta modula za edukaciju o energetskom siromaštvu te se najboljim alatom iznova pokazao praktičan rad.

Tablica 7: Mišljenja ispitanika o različitim vrstama modula za edukaciju o energetskom siromaštву

Br.	Vrste modula za edukaciju o energetskom siromaštву	Važnost modula (od 1-najmanje važno do 6-najvažnije)
1	Teorijski dio o energiji i smanjenju potrošnje energije i vode	3,75
2	Prepoznavanje energetskog siromaštva	4,66
3	Praktični dio: energetsko savjetovanje, mjere provedbe, uređaji za štednju, posjete kućanstvu	5,03
4	Komunikacijski dio: komuniciranje s korisnicima, članovima kućanstava i drugim dionicima	4,58
5	Socijalni aspekti rada sa socijalno ugroženim kućanstvima	4,66
6	Poduzetnički dio: prijava za posao, marketing, kako pokrenuti vlastitu poslovnu ideju	3,52

4. Energetsko siromaštvo u Hrvatskoj

Kućanstva u Hrvatskoj odgovorna su za gotovo 30 posto ukupne energetske potražnje u zemlji te za 40 posto potražnje za električnom energijom. I dok cijelokupna stambena infrastruktura ima slabu energetsku učinkovitost s potrebama za grijanje koje obično prelaze 200 kWh/m², stanje je za kućanstva s ograničenim finansijskim sredstvima još lošije. S visokim potrebama za grijanje, koje proizlaze iz neučinkovite stambene infrastrukture i neadekvatnog sustava grijanja, energetski siromašni žive u dotrajalim zgradama s konstantnim strujanjem zraka kroz slabo izolirane prozore i vrata, vlažnim zidovima s pljesni i slabo osvjetljenim prostorijama zbog neadekvatne sobne rasvjete.

U hrvatskome zakonodavstvu ne postoji veća razlika između energetskog siromaštva i siromaštva općenito, što ne pogoduje mnogim ugroženim skupinama koje su trenutno isključene iz mehanizama za pomoći i podršku vezanih uz energetsko siromaštvo. U Hrvatskoj ne postoji sveobuhvatna definicija ugroženog potrošača niti postoje metode prepoznavanja i praćenja energetskog siromaštva, no postoji javna politika koja se (djelomično) tiče ugroženih potrošača (kupaca). Osim toga, u Hrvatskoj trenutno ne postoji program koji je usmjeren isključivo na energetski siromašna kućanstva.

U Zakonu o energiji (NN 120/12, 14/14) ugroženim kupcem smatra se kupac energije iz kategorije kućanstvo koji zbog svog socijalnog položaja i/ili zdravstvenog stanja ima pravo na isporuku energije prema posebnim uvjetima. U rujnu 2015. usvojena je Uredba o kriterijima za stjecanje statusa ugroženih kupaca energije iz umreženih sustava (NN 95/15). Uredba navodi da se uvodi tzv. Solidarna tarifa u iznosu od 3 lipa/kWh za sve krajnje potrošače što za prosječnog korisnika iznosi oko 6 kuna mjesечно. Trenutno je još uvijek na snazi sporazum s opskrbljivačima po kojem se odriču profita u protuvrijednosti solidarne tarife.

Uredba o kriterijima za stjecanje statusa ugroženih kupaca energije iz umreženih sustava (NN 95/15) navodi da ugroženi kupci imaju pravo na 200 kuna mjesечnog odbitka od iznosa računa za električnu energiju.

U Zakonu o socijalnoj skrbi (NN 157/13, 152/14) navodi se da svi korisnici zajamčene minimalne naknade imaju pravo na izravnu finansijsku pomoći za podmirivanje troškova energije i stanovanja. U članku 43. donesena je odluka o zajamčenoj minimalnoj naknadi za kućanstva koja koriste grijanje na drva tako da im se jednom godišnje osigura 3 m³ drva ili odobri novčani iznos za podmirenje tog troška. Odluku o visini naknade određuje nadležna jedinica područne (regionalne) samouprave.

U Zakonu o energetskoj učinkovitosti (NN 127/14), u članku 13., definiraju se obveze distributera za ostvarivanje uštede energije poduzimanjem mjera energetske učinkovitosti. Distributeri su prema ovom zakonu obvezni ostvarivati energetske uštede provedbom mjera energetske učinkovitosti. Kriteriji za provedbu ove obveze trebali bi se regulirati Pravilnikom koji proizlazi iz članka 13., no pravilnik još nije usvojen ni izrađen.

U Nacionalnom programu za obnovu višestambenih zgrada za razdoblje 2013-2020 navodi se da je energetsko siromaštvo jedan od rastućih problema u Hrvatskoj, te da ono proizlazi kao posljedica porasta cijena energije. Također, navodi se da iako još nema jasne definicije energetskog siromaštva u Hrvatskoj, njegova pojavnost se pokazuje kroz nemogućnost značajnog dijela građana da održe domove adekvatno toplima. Ministarstvu socijalne politike i mladih (sada Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku), kao i lokalnim pružateljima socijalne skrbi, preporučuje se da se uključe u provedbu i sufinanciranje mjera za borbu protiv energetskog siromaštva koje su usmjerene na najugroženije građane te da na taj način doprinesu rješavanju problema. Dodatno, Program navodi da je za provedbu mjera obnove za najugroženije građane potrebno osigurati dodatna sredstva koja će iznositi i do 85% ukupnog iznosa investicije.

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja poduzelo je prvi važan korak formiranjem radne skupine koja ima za cilj razvijati socijalne kriterije da bi isti mogli biti uključeni u buduće programe obnove obiteljskih kuća i stambenih zgrada što omogućuje veće subvencije.

U 2011. godini ukupno je bilo 1.535.635 kućanstava u Hrvatskoj [1]. Najveći izdatci kućanstava odnosili su se na hranu i bezalkoholna pića, 31,7%, te na stanovanje i energiju, 15,7%. Od toga je 9,9% potrošeno na električnu energiju, prirodni plin ili druge vrste goriva. Prema rezultatima istraživanja o izdatcima kućanstava [2]:

- 9,9% ljudi živjelo je u kućanstvima bez adekvatne topline tijekom najhladnijih mjeseci,
- 30,4% ljudi živjelo je u kućanstvima s nemogućnošću pravovremenoga plaćanja računa komunalnih usluga tijekom proteklih 12 mjeseci,
- 68,4% ljudi živjelo je u kućanstvima u kojima su ukupni troškovi stanovanja predstavljali veliki finansijski teret, dok je samo 2,1% ljudi živjelo u kućanstvima u kojima ukupni troškovi stanovanja nisu predstavljali teret bilo koje vrste.

Energetsko siromaštvo ne proizlazi samo iz činjenice niskog dohotka i manjka pristupa određenih energetskih usluga, već je izravno povezano s neučinkovitom stambenom infrastrukturom i neučinkovitim kućanskim uređajima. Povećanje raspoloživog dohotka vjerojatno ne može utjecati na ostale uzroke energetskog siromaštva, osim u slučaju značajnijega povećanja. Većina javnih politika koja je trenutno na snazi u Hrvatskoj pruža samo finansijsku potporu za djelomično pokrivanje energetskih troškova. Iako se ovim pristupom olakšava finansijski teret u energetskim troškovima, isti ne nudi rješenje za učinkovitost zgrade ili uređaja, a ishod nije poboljšanje životnih i zdravstvenih uvjeta. S time u vezi, spomenuti pristup ne podržava racionalno korištenje energije te kao takav nema pozitivan utjecaj na okoliš.

Reference:

- [1] Državni zavod za statistiku, "Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.", 2011. [Online]. Dostupno: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/SI-1441.pdf. [Pristup: 14-Feb-2016].
- [2] Državni zavod za statistiku, "Statističko izvješće 1484: Rezultati Ankete o potrošnji kućanstava u 2011.", Zagreb, 2013.